

Ókontri

32

Először furcsán érezték magukat Rácfalun, a határban, a falutól távol, egyedül, szomszédok nélkül. Kivált Júliának volt szokatlan, de bizonyos mértékig Steve-nek is, aki a Wheelerből ismerte a tanyasi életet. Csak hát a Wheeler más volt, más a táj, a klíma, a növényzet, de mindennél nagyobb súllyal esett latba, hogy ők ott nem magukban laktak. Az ő ranchukon kívül volt más ranch is, majd egy tucatszám, és azokon annyi nép, hogy kitelt volna belőlük egy kisebbfajta Szajla. Tisztos távolság választotta el őket egymástól, de közel vagy távol mindig lehetett látni valakit, aki a földjén dolgozik. Vagy ha eltakarta a hegy, az erdő, akkor a fenéken kígyózó országúton, ahol lovas kocsival, traktorral, autóval vagy gyalog tartott valamelyik irányban.

Rácfalu ellenben őszre, mikor kiköltöztek, nem csupán kiürült, hanem el is árult. A betakarítás és az őszi munkák végeztével már a rajta átvívó utat is csak akkor járta lovas kocsi, ha öröltetni ment valaki a recski malomba, vagy vásár volt odaát, és eladni vagy venni akart valamit. Rajtuk kívül most már csak a szarvasok, őzek tartózkodtak a völgyben, de azok sem állandó jelleggel, hanem csak akkor, ha megéheztek. Olyankor fényes nappal is kísértáltak az erdőből, megállapodtak valamelyik vetés közepén, és magukat tőlük sem zavartatva jóízűen legelték a zöldellő őszi búzát vagy árpat. Aztán ahogy leesett a hó, és fehérbe vont mindent, azok is beszüntették látogatásaikat. Ezt követően már csak egy-egy trágyahordó szán mutatkozott néha, és nyulak tették tiszteletüket. Az utóbbiak jelenlétére csak hátrahagyott lábnyomaik utaltak, mert őket magukat sosem lehetett látni, vagy – kiköltözvén Steve vett egy duplacsövű Monte Carlót – puszkavégre kapni, lévén, hogy többnyire éjjel jöttek, vagy ha mégis nappal, akkor az ugyancsak beszerzett két komondor éberségét kijátszva olyan órában, percben, amikor senki sem tartózkodott kint.

Ami még a külvilágot illeti, az a továbbiakban csak vonatfüttel és mozdonydohogással adott hírt magáról. Ha időváltás volt, ha hóra, havas esőre lehetett számítani, akkor az egyik vagy a másik, olykor mind a kettő áthallatszott a Recski medencéből. Azt várták volna, hogy a szajlai templom harangjának hangja is elhatol hozzájuk, és hallják, mikor harangoznak első, másodikat a vasárnapra misére, ám ebben csalódnuk kellett. A falu viszonylag közel volt ugyan, de a közbenső hegy, Répástető lába elfogta a hangot.

Ezek az akár mostohának is nevezhető körülmények Georgie-t érintették legérzékenyebben. Tetszett neki, hogy külön szobája lett, hogy közel került az erdő, a természet, hogy megnőtt a porta, és vele a titkos búvóhelyek száma, de elveszítette a barátait, főként, Gáborkát. Nem ugorhatott át többé hozzá csak úgy, és még kevésbé várhatta, hogy az jöjjön hozzájuk játszani. És annak is befellegzett,

hogy kedvenc helyükön, a csordakútnál találkozzanak rendszeresen, és onnan induljanak portyára a Baji-pástra vagy Dolyinába. Ő bejöhetett ugyan hozzá Rácfaluról, de az fárasztó volt, és túl sok időt is vett igénybe, ezért erre ritkán vállalkozott. Elég volt neki ilyen messziről iskolába bejárni. Ez ugyanis nemcsak azt jelentette, hogy naponta kétszer tette meg a majd három kilométeres távot, de reggel korábban is kellett kelnie, hogy időre beérjen. Eleinte az apja száraz időben bevitte motorral, de aztán mindig gyalogolnia kellett, és legnehezebb volt neki, ha esett és felázott a földút. Olyankor dagaszthatta a sarat, ami Rácfalun, ahol homokos a talaj, még istenes volt, de Falunalól, ahol agyagos, olyan vastagon tapadt a gumicsizmája talpára, hogy már alig bírta emelni a lábát.

Steve-nek és Júliának nem kellett minden nap bejönnie a faluba és főként nem gyalog. És más tekintetben is kedvezőbb helyzetben voltak. Hiányolták az emberi környezetet, de egy idő után nem foglalkoztak ezzel a hiánnyal. Egyszerűen nem értek rá. Annyi volt a dolguk, annyira lekötötte őket a munka, a tevés, hogy nem engedhették meg maguknak ezt a luxust. Azzal ugyanis, hogy megvolt a ház, a csűr és a többi, hogy megvoltak a részek, még nem volt meg minden. A részekből egészet kellett alakítani, megtanulni használni, működtetni, és közben maguknak is összeszokni, összecsiszolódní, egységbe forni. De úgy is lehet mondani: ha a meglévő, a kész volt a forma, akkor még hiányzott a tartalom, amellyel meg kellett tölteni.

Nem választották szét mereven a hatásköröket, de a hagyományhoz híven Júliáé lett a ház, a háztartás, főzés, mosás és a baromfinép, Steve-é a föld, a lábasjószág, a géppark és minden munka a ház körül. Az állatokat etetni, gondozni kellett, ami gép, eszköz meghibásodott, azt javítani, vagy ha nem is romlott el, az esedékes karbantartást elvégezni. Steve nem volt egyedül a maga területén. Továbbra is segített neki, ha kellett, helyettesítette is Mihály, aki – beállítottak neki egy dikót az istállórészbe – már kint lakott velük. Júlia azonban lényegében maga látta el a reszortjait. Nem volt már Róza. Könnyelműen elküldte, abból a megfontolásból, hogy van már igazi gazdaasszony, ő, minek felfogadott, idegen. Pedig ugyancsak elkelt volna még. Akkor is, ha ő nincsen áldott állapotban. De abban volt, abba jutott mindjárt a lagzit követően, talán még a nászéjszakán. Steve ugyan nem hagyta, hogy mindent maga csináljon. Tehermentesítette, ahol tudta. Feltette neki a vízzel tele fazekat a tűzhelyre, és le is vette onnan. Ha tyúkot akart vágni, nem kellett hajkurászni, megfogta neki. Óvta az érzelmi meg rázkódtatásoktól is. Így például mikor a macskájuk kölykezett, és földhöz kellett vernie a kicsiket, nem mondta meg neki, hanem azt füllentette, hogy elfialt. De bárhogy igyekezett, csak nem olyan volt ez, mintha nő lett volna mellette, aki tudja, hogy egy várandós asszonynak még egyébre is szüksége van. Fel is sóhajtott néha szegény, hogy bárcsak élne még az anyja, mikor esténként a nappaliban ültek, és a kelengyét varrogatta, de különben nem panaszkodott.

Így teleltek át.

Mikor kitavaszkodott, Júlia a működését kiterjesztette a konyhakertre is, Steve-et megint a határba szőlőtötták a teendői, de sokat volt otthon is. Nem csak a felesége miatt. Elkerítette végre a tanyát. És valóra váltotta egy új elképzelését is, azt, hogy a patak vizével öntözik majd a konyhakertet. E célból a képviselőtestület hozzájárulásával a portája végében kiszélesítette a patak medrét, és megfelelő

kifolyással kis tározót létesített. Munkagépet nem tudván hozatni, kézi erővel, napszámosokkal végeztette el a földmunkát.

Az új esztendő semmi jót nem hozott. Folytatódott a háború. Egyre több férfit hívtak be katonának, és küldtek az orosz frontra, így Parizsa tanítót is, akit Geday pártfogása nem tudott tovább óvni. Maradt a beszolgáltatás, a jegyrendszer, nőtt a hiánycikkek száma. Üzemanyagot, benzint, de legfőképpen a traktor működtetéséhez szükséges nyersolajat már csak a feketepiacon lehetett kapni. Úgyhogy Steve alig használta az erőgépet, és kétszer meggondolta azt is, hogy motorra üljön-e, és ne inkább biciglire, ha mennie kellett valahova. Egyre nyomasztóbbá vált a helyzet, a magáé, az országé, éppen most, amikor tanyája lett, társat talált magának, és ilyen tekintetben is megteremtette annak feltételeit, ami előtte lebegett, ami az ókontriba hozta.

Ehhez jött még a magyar had doni veszésének híre. Nem januárban, februárban, amikor az valóságosan történt, hanem később. Először nem írták meg az újságok, titkolta a vezetés. Próbálták elkendőzni, aztán szépíteni, mígnem végül kinkeservesen bevallották. Már április volt, mikor Szajlára érkezett a színtiszta igazság, és gyászba borította a fél falut. Akinek Oroszországban szolgált a fia, férje, az addig vakon reménykedett, hogy az ő szerettére ez nem vonatkozik, hogy az túlélte, él. De amikor a postás elkezdte kézbesíteni az értesítéseket, és azokon az állt, hogy hősi halált halt vagy eltűnt, akkor legtöbbször megtudta, hogy akiért imádkozott, akit hazavárt, az meghalt vagy hadifogságba esett.

Parizsa tanítóné is kapott értesítést. Steve rokonságában senki, de ő is gyászolt, miután megtudta, hogy Holló György is elesett. Georgie-nak nem mert megmondani, félt, hogy nagyon a szívére veszi, hogy Gyuri bácsija nincsen többé. Remélte, hogy a másik fiú, János megúszta, mert azt csak eltűntnek nyilvánították. Legalábbis ezzel biztatta az anyjukat. Szegény, magányos öregasszonynak potyogtak a könnyei, és sehogy sem lehetett vele elhíttetni, hogy a másik fia esetleg még él, és haza jöhet. Júliát nem vitte magával a részvétlátogatásra. Nem motorral ment, hanem biciglivel, de különben sem lett volna bölcs dolog összerázatni őt a mostani állapotában. És azért is jobb volt így, mert utána hazafelé tekerve zavartalanul átadhatta magát a gondolatainak, amelyek, bárhogyan küzdött ellene, igen komorak voltak.

Már Falunalólón járt, és egymás után maradtak el a hegy lábán a kalászó búzaföldek, amikor felmerült benne, hogy ha nem jön Magyarországra, lehet hogy már ő sem élne, hanem egy tömegsírban foszladozna valahol. Ha Kaliforniában marad, akkor őt is behívják és *GI* lesz. Többnyire már magyarul gondolkodott, de ez a szó most mégis angolul jutott eszébe. És Afrikába viszik, a britek megsegítésére. Vagy a csendes-óceáni hadszíntérre, a japánok ellen, mint tengerészgyalogost. Ez esetben hullámsír lenne a végső nyughelye, ha előbb nem falják fel a testét a cápák.

De furcsa is lett volna a japánokat ellenségnek tekinteni. A németek ellen harcolni kevésbé, noha konkrétan egy némettel sem volt soha baja, de az első világháború miatt, amelyben Jim bátyja Franciaországban küzdött ellenük, kissé mindig görbe szemmel nézett rájuk. A japánokra lőni, akiket nagy megbecsülés övezett Santa Paulában, mert olyan jó kertészek voltak, és jó amerikaiak, szorgalmasak, udvariasak! Egyikükkel, egy vele korúval inaskorában még barátságot is

kötött. Hogy is hívták? Yasuo. Igen, valami ilyesmi volt a neve. Később meg, mikor felszabadult, az Anlauf-féle szervízben volt egy japán kollégája is, aki nagyon értett a hajtóműhöz. Mindig neki szóltak, ha azt kellett javítani. Szóval őket megölni, vagy megölni akarni, olyan képtelenségnek tűnt fel előtte, mint tavaly az, hogy ezek a kiváló képességű, derék emberek Pearl Harbournál alattomosan megtámadták az Egyesült Államokat, és azóta egyfolytában azon vannak, hogy minél több amerikai életet oltsanak ki.

Elborzadt. Hát, igen, sóhajtott, ez, ilyen a háború, nem ismer se Istent, se embert! Szurkolt a hadifogságba esett vagy más módon életben maradt magyar honvédeknek, de örült, hogy kimaradt az öldöklésből, és remélte, hogy Magyarországon nem lesznek harcok, hogy sikerül előbb megállítani az oroszokat.

Elmúlt a tavasz, június lett, nyár, és Rácfalu, Belső-Rácfalu a lehető legszebb arcával rukkolt elő. Hála a kedvező időjárásnak minden élt, virult, növekedett, és azon igyekezett, hogy termést hozzon. A lapon le egészen a rétekig és a falu felőli oldalon fel Répástetőig kalászat hányta a búza, az árpa. A darnóalji elágazásnál egy helyen sárgáslila csík vegyült kékeszöldjébe, és elnyúlt egészen Kishegyig. Dohányültetvény volt, valaki azzal próbálkozott ott, azon a részen. Péterhegyen akadt krumpli is, de a kukorica dominált. Hosszú sorai felkúsztak a tetőre, és kövér leveleik suttogását távolabb, lent a fenéken is lehetett hallani. A völgy felső, tehát északra néző végén, a kocsuiú feletti meredeken rozs és zab tenyészett. A rozsparellák a magasabb szárú rozssal már most elütöttek a zabparelláktól. A Misugödre és Macskahegy közti hajlat lucernát és herét nevelt, de Macskahegy csak szőlőt, mert ez volt az igazi szőlőhegy a szajlai határban, ez valóban az, ellentétben Dregollyal, amely csupán egy katlanoldal, vagy Dolyinaverővel, amely meg mindössze egy hegyhomlok. A szőlő éppen virágzott, nem csak itt, mindenhol, de minthogy itt volt legnagyobb mennyiségben, itt bocsájtotta ki a legtöbb illóanyagot. Fel se kellett menni a tőkék közé, lent az aljban, a kocsuiúton is lehetett érezni a kellemes, bódító illatot, ha meg arról fújt a szél, akkor az egész völgyben.

Mindemellett Rácfalu más határrészekhez hasonlóan nem csak az ember növényeinek adott otthont. Ott voltak a vadnövények, az aszat, a bogáncs, a kátáng, a paraj, a csormó, a folyóka, a csenkesz, a pernyefű, a fűz, az akác, a galagonya, a vadrózsa, a bodza, a trenka, a szeder is és a természet megannyi egyéb növényi alkotása. Ezekre, ha rossz helyen nőttek, ha nem a mesgyén, az út vagy az erdő szélén, és még nem irtották ki őket, megsemmisítés várt, de semmit nem voltak le ennek az arcnak a derűjéből, ellenkezőleg, egyelőre inkább növelték.

Az Árvai-tanya is vidámabb képet mutatott. Bizonyos részei zöldbe, pirosba, sárgába öltöztek. A ház előtt muskátli, petúnia, nárcisz, körömvirág nyílt, az udvaron megfogant a diófacsemete, és alma-, körte-, szilvatársaik is megeredtek hátul a kertben, a konyhakert részen pedig szépen sorolt a petrezselyem, sárgarépa, hagyma, bimbózott a paprika, paradicsom, és futott az uborka indája. A lucernát a portán felül már kaszálni lehetett. Csak a legelő nem volt még legelő, alig talált rajta füvet a tehén. Egyelőre parlag lévén, inkább csak a dudvát legelte, idő kellett hozzá, hogy begyepesedjen a volt szántó.

Ha nem is mindig, de Steve-éken kívül most már mások is ügyködtek a völgyben. Attól függően, hogy milyen növényápolási munka volt soron, hol itt, hol ott

végezte valaki, vagy végezték, ha többen voltak. Ez idő szerint legtöbben kukoricát címereztek, krumplit töltöttek vagy szőlőt kötözték. Tavasszal megindult, és mostanra jelentősre nőtt az átmenő forgalom is, kocsik és gyalogos egyaránt. A kocsik többnyire Külső-Rácfalura, Petkőre vagy Vágásba mentek. A gyalogosok nem mindig a földjeikre igyekeztek. Egy részük *háttyíval* a hátán az erdőbe tartott, gombázni. *Cepe* még nem volt, de csirkegombát vagy galambgombát már lehetett találni. Az ilyenek nem jöttek fel a tanyáig, a patakhíd után rátértek a földeken át Kishegybe vivő gyalogútra. Akinek ott volt búzája, árpája, az ezt nem szerette, félt, hogy kárt tesznek benne, pedig az áthaladók vigyáztak, nem nagyon fordult elő, hogy száruk letiprásával szélesítették volna a kitaposott nyomot.

Így már jobb volt Rácfalun lakni.

Am az új évszakkal több lett a munka, a teendő is. Steve kevesebb időt töltött most a határban. A gabona, túlnyomórészt még mindig sörárpa aszatolását nap-számosokkal végeztette, és azokkal kapáltatta a krumplit és kukoricát is, miután ő Mihálllyal vagy Georgie-val – a lovat már ő is elvezette – megekekapázta. Csak a munkát kellett személyesen kiadni, utána pedig átvenni, a minőségét ellenőrizni. De az aratásra való felkészülés, a traktor, az aratógép karbantartása – mégsem akart lóval aratni, hordani –, az üzemanyag után járkálás, és úgy általában annak beszerzése, amit maguk nem tudtak előállítani, így is igencsak igénybe vette. Azonkívül, miként egy új portán gyakori, mindig kiderült valamiről, hogy nincs, vagy van ugyan, de már nem megfelelő, változtatni kell rajta, esetleg újat szerkeszteni helyette.

Júlia gondjai is szaporodtak. Tavasszal csirkét, kacsát, libát keltetett, és noha már nagyobbacsákra növekedtek, még mindig sok baj volt velük, különösen a kislibákkal, amelyek közül több megbetegedett, és el is pusztult. A konyhakert növényeit is ápolni kellett. A végén már nem győzte a többletvesződést, és beadta a derekát. Segítőt fogadott fel, Cigány Fáni személyében, akinek volt rendes családi neve is, de a faluban mindenki csak így nevezte. Régről ismerte, az anyja halála után a Dobruczki-portára is járt egy darabig. Sovány, inas kezű, lábú, dolgos, tiszta asszony volt. Mindent rá lehetett bízni a főzéshez szükséges alapanyagok előkészítésétől kezdve a takarításon át a kapálásig. Volt két kiskorú gyereke, egy fiú meg egy lány, de férje nem. Állítólag úgy szedte össze őket. Mint a legtöbb cigány nő, dohányzott is, de csak a szabadban gyújtott rá, és munka közben soha. Júlia pár dolgot átengedett neki, de a baromfikat nem egészen. Továbbra is maga tojózta a tyúkokat, és szórta ki a kiscsirkéknek a magot, a kiskacsáknak a vágott csalánnal kevert kukoricadarát.

Ennek az állandó, lázas tevékenységnek, munkába feledkezésnek aztán egyszer csak vége szakadt, legalábbis egy időre.

Megszületett a gyermek.

Éjjel volt. Kint ugattak a kutyák, de Steve nem erre ébredt, hanem arra, hogy Júlia azt suttogja, elfolyt a magzatvíze. Biztonsági okokból egy ideje a felesége szobájában aludt, vele egy ágyban. Felkelt, lámpát gyújtott, és látta, hogy az magát két karjával oldalt kitámasztva ül, és kissé riadtan néz rá.

– Szaladj a Margit neneért – mondta, de előbb Mihálllyal rakass tüzet a konyhán, és tetess fel vizet! Abban a nagy piros fazékban, amiben vizet szoktunk melegíteni. A kredencben van, az alján.

- Hagyjalak magadban? Most?
- Igen.
- És ha közben gyön?
- Nem jön még.
- Ne küldjem inkább Mihályt a bábáért?
- Mikor érne oda gyalog? Meg a bábát el is kell hozni.
- Igaz.

Steve az ébresztőórára pillantott. Egyet mutatott. Magára kapkodta a ruháját, és kiszaladt az udvarra. Az istállóban felébresztette Mihályt, előtolta a motorját.

– Majd csukja be a kaput – kiáltotta oda az öregnek, miután kinyitotta. Berúgta a motort, és elszáguldott a falu felé.

Mire megjött Tóth Margittal, a bábával, a konyhában már forrt a víz. Bevitte a hálósobába, és tett mellé egy vödör hideg vizet is. Lavór, szappan, törülköző, lepedő és minden egyéb kellék is ott volt, előre bekészítve, napok óta.

Júlia a hátán feküdt, hálóinge derékig felhúzva. Uralkodott magán, de lát-szott a tekintetén, hogy fél.

Steve megfogta a kezét.

– Ne félj, minden rendben lesz – mondta neki. Fölé hajolt, homlokon csókolta, és kiment a szobából.

Az ajtóból bátorításképpen még visszanézett.

És valóban úgy lett, rendben zajlott minden, bonyodalom nélkül. Mire megvirradt, világra jött a baba, épen egészségesen, és az anyja is élt, túlélte a szülést. Igaz, jajgatott közben, kiáltozott, és mielőtt felhangzott volna a várva várt csecsemő sírás, akkorát sikított, hogy Steve beront hozzá, ha a baba belülről kulcsra nem zárja az ajtót.

A baba fiú volt. Steve akkor is szívesen fogadja, ha lány, de így, hogy titkos vágya, a fiú teljesült, kétszeresen örült.

Nem volt szobamérlegük, így nem mérték meg a súlyát, de a baba négy és fél kilóra saccolta, vagyis nagynak számított, és azt is pozitívként könyvelték el, hogy azonnal elfogadta az emlőt.

Mikor az első szoptatás után bepólyálták, és az anyja mellé fektették, menten elaludt.

Steve az ágy mellé húzott egy széket, és sokáig nézte, mintha valami különleges lény, csoda lenne, és közben időnként az anyjára pillantott, és elismerően bólintott.

Korai lett volna még találgatni, kire ütött, de a szeme kék volt, szőke a haja és hosszúkás a feje. Így ha hinni lehetett a róla készült és utólag kiszínezett fényképnek, leginkább apai dédnagyapjára, Árvai Jánosra hasonlított.

Mikor rendszeren felkelt a nap, Steve elugrott Fániért, aztán kifizette, és haza vitte a bábát.

Mikor újból megérkezett, ideje lett volna kint munkához látnia, de nem ment ki, hanem bent maradt a házban, és be-benyitott a hálósobába, hogy megnézzze a fiát. Az anyjával alig törődött, bár az már nem is szorult órá, mert mindenben ellátta Fáni. Reggelizni sem reggelizett. Georgie, aki közben felébredt, egyedül evett. Aztán pedig mikor végre kijött az udvarra, olyat tett, amit Magyarországon még soha: elment sétálni. Ahelyett, hogy Mihályhoz csatlakozott volna, és részt

vett volna a reggeli végzésben, vagy folytatta volna, amit előző nap elkezdett, az aratógép motollájának javítását, amelynek elhasadt az egyik villája, és ki kellett cserélni, újat csinálni helyette.

Nem volt terve az útvonalat illetően. Azt sem döntötte el, hogy hegynek fel, vagy lefelé veszi-e az irányt. Csak kiment az útra, és elindult. Már maga mögött hagyta a bejárót, amikor felfogta, hogy felfelé tart.

Macskahegyre még Darnó árnyéka vetült, de a feneket már érték a napsugarak, nagyjából felszállt a harmat, csak itt-ott csillogtak cseppek az útszéli fűszálakon, a magasban trilláztak a pacsirták, és kalászszag terjengett a gyorsan melegedő levegőben jelül annak, hogy hamarosan Pálpéter, az aratás kezdetének napja. Ezeket is észlelte, és a jeles időpont is átsuhant a tudatán, de mindez, az irány, a reggel, a harmatcsepp, a madárének, a jó szag, a közelgő nagy munka mellékesnek, jelentéktelennek tűnt fel előtte, a fontos, a meghatározó az igazán létező az volt, hogy elégedett, boldog volt, mert fia született, mert apa lett. Ez hatotta át, töltötte el egész lényét, minden mást elnyomva, kiszorítva belőle, miáltal egyik lábát a másik után téve, kezét hol lóbálva, hol zsebre dugva komótosan haladt előre a kerékabroncsok vasalta, kemény földön.

Eddig is apa volt, Georgie apja. Jó volt, de ez az új apaság más. Georgie-t kézszen kapta, ez a fia viszont most született, baba, pici baba, olyan pici, hogy szinte hihetetlen, hogy az ember ilyen pici is lehet. Mert ember, attól a pillanattól fogva, hogy a világra jött, vagy már az volt Júlia méhében, mihelyt megfogant. Georgie-t nem látta, mint babát, nem várta, és az érkezésénél sem volt jelen. Mikor feleségül vette az anyját, már megvolt, már kész kisfiú, hároméves. De ennél is lényegesebb, hogy az új fiú az ő ágyékából való, ő nemzette. Tehát valóságosan is az ő gyereke, vér a vérből, vagyis ez az apaság vér szerinti. Restelli, de kénytelen bevallani magának, hogy ez mégis jobb, magasabb rendű, mint a másik, a névleges. Ez személyesebb, mélyebb. Akkor mégis számít a vér? Ezek szerint. Akkor az szólalt most meg benne?

Félrehúzódott. Lovas kocsi jött utána, üresen. Kis László, az új bíró veje ült a bakon. Csodálkozott, hogy itt andalogni látja őt, de nem szólt semmit. Gőgös, rátarti ember volt. Üdvözlésképpen azért megbökte a kalapja karimáját az ostortartó kezével, mire ő viszonzásul felemelte a jobb kezét.

Akárhogyan is van, fő, hogy jobb, folytatta a gondolatmenetet a kis akácokban, amelyet Misugödrenél átszel az út. De ha nem lenne jobb, akkor is jobb lenne, akkor is kétszeres apa lenne, és kétszeresen lenne jó, mert többet kell ugyan ezután adnia magából, de többet is kap majd, több szeretetet, kétszer annyit, mint eddig. És azt se felejtse el, hogy mostantól ketten lesznek, akik az örökébe lépnek, ha ő eltehetetlenedik és meghal. Nem ez hajtja ugyan, de ilyen szempontból is kétszeresen van már értelme annak, amit csinál, amit elért, a földnek, a tanyának, jobban mondva lesz majd, ha elmúlnak ezek a nehéz idők, ha megint béke lesz, és folytathatja, amit elkezdett. Lehet természetesen, hogy nem mind a kettő akar földműves lenni. Az egyik más foglalkozást választ, és elmegy innen, de amelyik a föld mellett dönt, az kivásárolja a másikat, és egyben marad, ami egy, és nem osztódik kétféle.

Meg a kicsi azt is jelenti, hogy ezentúl színesebb lesz az életük, vidámabb a tanya. Attól kezdve, hogy jár, mindig lehet majd látni, hallani a házban, az udva-

ron, a szérún, ahogy futkos, kacag, viháncol, játszik. Mikor meg nagyobb lesz, kamasz, aztán legény, segít majd neki, vele dolgozik, és mint ingyen munkaerő a rendelkezésre áll, mint a könnyebb munkákban Georgie már most is. Ez még messze van, de addig is hasznot hajt, már a puszta létével is, mert attól, hogy van, hogy így négyen vannak, ő és Júlia talán kevésbé lesz itt magányos. Talán? Dehogy. Biztosan. Ő legalábbis nemcsak hogy kevésbé, de egyáltalán nem érzi magát többé egyedül Rácfalun.

Felért a tetőre. Megállt, megfordult, és lepillantott a völgyre, ahonnan feljött. A gyalogúton, amely ott torkollott a kocsútbá, egy asszony igyekezett felfelé kapával a vállán. Még messze volt, nem tudta megállapítani, ki az.

A tanyára irányította a tekintetét. Ott volt lent, középtájt, a kenderáztatókon innen, a kocsút és a gyalogút közt, de a legelője felnyúlt egészen idáig. Nézte a házat, az udvart, a szérút, a kertet. Innen fentről minden kicsinek látszott, de az egész mégis nagy volt, a legelővel, a lucernaföldvel együtt elfoglalta a fenéknek majdnem a felét. A földjei az ő birodalma, de a tanya a központja, a szíve, a lelke, ahonnan irányítja. Ő gondolta ki, ő hozta létre. Ott vannak a lovai, a tehenei, a traktora, a motorbiciglije, a felesége, a két gyerek, a régi, az új, de legfőképpen az új, mert neki most az van legjobban. Talán már felébredt, megint szopott, és mosolyogva néz a világra, amibe megérkezett, ami idegen neki, de nem fél tőle, bízik benne, de az is lehet, hogy egyelőre nem érdekli, beéri a tejjel, amivel tele-szívta magát. Aszemével átfúrta a háztetőt, és a padláson, a hálósobamennyezeten keresztül valóságosan is látni vélte a csöppséget.

Kezdetől fogva tetszett neki Belső-Rácfalu, de most még jobban szerette. Nagy ölnök látta, amely befogadta őt, őket, és óvja, dajkálja. Tele van velük, megtöltik, mintha mindenki ők lennének, azok is, akik most rajtuk kívül benne tartózkodnak, vagy tartózkodtak az idők folyamán. És olyan sokan vannak, hogy benépesítik az egészset, az utakat, a földeket, a lapost, az oldalakat, itt fent a tetőt is, ahol áll, ahol mintha ő maga is meg lenne sokszorozva.

Ez a felajzottság, eufória aztán még aznap elmúlt. Helyét csendes, tartós örömmel adta át, amely segített elviselni a szaporodó nehézségeket, a megfeneklést, a helyben topogást, a háborút, a bizonytalanság okozta szorongást. Minden egyéb visszazökkent a régi kerékvágásba. Következtek az időszakos munkák, aratót, hordott, csépelgetett megint. Az újdonságokból végül annyi maradt, hogy amikor otthon volt, és tehette, leverte magáról a port, bement a házba, kezét mosott, és nézte a babát. Ha aludt, a bölcsőhöz lopakodott, és némán legeltette rajta a szemét. Ha ébren volt, megpaskolta az arcoskáját, és gügyögött hozzá.

Az első naphoz hasonló valami csak egyszer kerítette még hatalmába, kereszteléskor.

Letelt a gyerekágyi időszak, Júlia felépült, és visszahelyezte magát gazdaasszonyi pozíciójába. A gyereket most már el lehetett vinni a templomba. Sokáig törték a fejüket, mi legyen a neve. Végül a János mellett döntöttek. Steve javasolta. Részint azért, mert valamelyest apai dédnagyapjára hasonlított – ezzel Júlia is egyetértett, miután megnézte azt a fényképet –, részint azért, mert a spanyolnáthajárvány idején fiatalon elhunyt testvére szintén János volt. Figyelmen kívül hagyta, hogy az apja nem volt jóban az apjával, és esetleg neheztel majd rájuk emiatt. Úgy gondolta, az az ő baja, vele személy szerint semmi rosszat nem tett, nem is ismerte.

Vasárnap volt a keresztelés, a nagymise után. Az *ete missa est*et követően senki nem távozott a templomból, mindenki maradt a helyén. Henry-Imrét kérték fel keresztapának. Életben volt, azok kevesek közé tartozott, akik hazajöttek a Donkanyarból. Először hátországi szolgálatra rendelték, aztán pedig leszerelték, és visszatért volt munkahelyére, a nagypallagi koronauradalomba, ahol már előzően is mezőgazdasági gépkezelőként dolgozott. A felesége lett a keresztanya. Már felesége is volt. Nagy nehezen kifizette az államnak az adósságát, de a háború megakadályozta abban, hogy visszamenjen Kanadába. Mielőtt újból bevonult volna, elvette Árvai Lőrinc Erzsébet nevű legkisebb lányát, és így rokonságba is keveredett Steve-vel. Míg a Donnál volt, fia született. Közvetlenül a frontra indulása előtt hazajött elbúcsúzni, és gyereket nemzeni. Sok fiatal házas cselekedett így, hogy maradjon utána valaki, ha nem térne vissza, ha elesne.

De kár, hogy az ő szülei nincsenek itt, gondolta Steve, mialatt ott állt Júliával és Georgie-val a pap előtt, háttal a hívőseregnek. Nem látja a cseppség arcát, mert a komaasszony úgy tartja, de az ott az ő fia, a pólyában. Őt keresztelik, őt fogadja keblébe az Egyház, itt Szajlán, az ókontriban, abban a templomban, ahol apját, nagyapját, dédnagyapját és évszázadokra visszamenően minden őst keresztelték. Ebben a szentélyben, ezek közt a falak közt, ezeken a padlóköveken, ezekkel a mozdulatokkal, ezeknek a szavaknak a kíséretében. Csak a pap volt időről időre más, minden egyéb ugyanaz.

Elérzékenyült, megrendült, és hogy a felesége visszakarta a gyereket, és ismét megszólalt az orgona, és felcsendült az ének, könnyek gyűltek a szemébe. Olyan mozdulatot tett az ujjával, mintha eltávolítana valamit, ami beleesett, de azért remélte, hogy senki nem látta.